

12.5.2015

Dnro: 364/4/14

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Iisa Suhonen

ASPERGERIN OIREYHTYMÄN ERITYISPIIRTEIDEN HUOMIOIMINEN RANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA

Kantelija arvosteli hoitoaan (mukaan lukien lääkinällinen ja toiminnallinen kuntoutus) Rikosseuraamuslaitoksen eri yksiköissä. Kantelijan mukaan hän ei ollut saanut sellaista lääketieteellistä hoitoa ja kuntoutusta, johon hänellä olisi ollut oikeus. Tämä laiminlyönti oli kantelijan mielestä ollut niin mittavaa, että sitä voitiin pitää epäinhimillisenä tai halventavana kohteluna. Sijoittaminen suljettuun vankilaan suljetulle osastolle ei ollut kantelijan terveydentilan edellyttämä sijoitus.

Kantelussa viitattiin lääkärinlausuntoihin, jotka oli laatinut kantelijalle tehtyjen tutkimusten perusteella Aspergerin oireyhtymään perehtynyt psykiatrian erikoislääkäri. Kirjoituksessa todettiin, että kantelijalla oli keskivaikea masennus, mikä johtui kahden vuoden sijoituksesta erittäin suljettuihin ja eristettyihin oloihin. Kun tähän yhdistettiin mielentilatutkimuksessa todettu Aspergerin oireyhtymä sekä fyysinen vamma, oli kyseessä tilanne, jossa kantelijan toimintakyky oli merkittävästi rajoittunut. Kantelija tarvitsi ja olisi tarvinnut laajamittaista lääketieteellistä hoitoa, mukaan lukien lääkinällinen ja terapeuttinen kuntoutus. Kirjoituksessa ja sen liitteissä arvosteltiin myös rangaistusajan suunnitelman valmistelua ja sisältöä sekä sen tekemisen kestoa.

Johtopäätöksessään AOA totesi, ettei kantelijan hoidossa ollut missään vaiheessa arvioitu sitä, tarvitsiko kantelija kuntoutusta Aspergerin oireyhtymäänsä ja minkä tyyppisestä kuntoutuksesta hän hyötyisi. Vasta tämän jälkeen olisi voitu arvioida sitä, oliko kuntoutusta saatavissa Rikosseuraamuslaitoksen terveydenhuoltoyksikössä tai sen ulkopuolella.

Rangaistusajan suunnitelmaa laadittaessa ei ollut pyydetty terveydenhuoltoyksiköltä lausuntoa kantelijan toimintakyvystä tai työkyvystä. Lisäksi terveydenhuollossa oli laiminlyöty tehdä kantelijalle terveystarkastus, jossa esimerkiksi työkykyisyyttä olisi arvioitu.

AOA tuli siihen tulokseen, että kantelijan Aspergerin oireyhtymää ja siitä aiheutuvia erityispiirteitä ei ollut huomioitu terveydenhuollossa tai täytäntöönpanossa sillä tavoin kuin olisi ollut tarpeen. Tässä ei onnistuttu, vaikka tilanteen poikkeuksellisuus tunnistettiin arviointikeskuksessa ja se pyrittiin ottamaan huomioon rangaistusajan suunnitelmassa ja sijoittelussa. Oli myös valitettavaa, että kantelijan hankkimaa asiantuntemusta ei ole hyödynnetty enempää ja ettei tätä tietoa ilmeisesti välitetty niille työntekijöille, jotka olivat päivittäin kantelijan kanssa tekemisissä.

AOA saattoi Rikosseuraamuslaitoksen terveydenhuoltoyksikön ja sen henkilökunnan tietoon seuraavat käsityksensä:

- kantelijan terveystarkastuksen sekä hoidon ja kuntoutuksen tarpeen arvioinnin laiminlyönti
- masennuksen hoidon seurannan suunnitelmallisuuden puute
- lääkityksen lopettaminen ilman lääkärin päätöstä
- potilaan tiedonsaantioikeuden toteutuminen
- lääkemääräyksiä ja hoitolinjauksia koskevan ohjeistuksen täsmentäminen
- potilasasiakirjamerkintöjen puutteellisuus ja niukkuus

Lisäksi AOA saattoi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön ja Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen tietoon seuraavat käsityksensä ja huomionsa:

- Aspergerin erityispiirteiden huomioiminen täytäntöönpanossa
- rangaistusajan suunnitelman luonne tiedonkulun välineenä henkilökunnalle
- terveydenhuoltoyksikön kuuleminen rangaistusajan suunnitelman laatimisen yhteydessä
- tutkintavangilta hankittava suostumus sijoittamiseen samalle osastolle vankeusvankien kanssa
- kantelijan kuljetuksen järjestäminen kohtuullisessa ajassa